

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

25 Septembrie st. v.

7 Octombrie st. n.

Este în fiecare duminică.

Redacțiunea în

Közép-utca nr. 395.

Nr. 39.

ANUL XIX.

1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Tipuri și caricaturi.

(Satire.)

I.

Mitocanul.

Gros, umflat cât o balercă, mitocanul la ferestă
Stă privind la calicimea numerosă 'n țera noastră;
Primblă ochii mutrei sale pröste, plină ca o nulă,
Ochi holbați și scoși cât cépa dintr'un cap cât o căciulă.
Casa-i, curte boerescă colo 'n vale 'n broscărie,
Un palat de rege mândru pare 'n mintea lui pustie;
Vazuri, flori, ghirlande, frescuri ieffin de jidani făcute,
Stau, ornând la o distanță fața casei lui vëdute.
Ođai, ođaiți, salóne mobilate tot cu cituri
De colorii ce lovesc ochiul ca schinteia de chibrituri:
Roze, capete de mâțe séu pagodele chineze,
Cu albastru, negru, galbën, conspirații calabreze,
Zugrăvite stau pe ele cu 'n belșug ce 'ndestulează
Gustul delicat și gingaș al hărbatului cu vază...
Pe păreți sânt și patreturi: Napoleon Bonaparte
Singur stă și ceilalți șapte împërați stau pe-altă parte.
In odaia sa de lucru pe un mur un tablou mare
Stă, ș-arată pe sërmanul Maximilian ce móre
Impuşcat, avënd alături pe Șarlota lui nebună!
Mitocanul stă adesa cu-al seu clip de plină lună
Și privesce cu oftare urgisind negrele fapte,
Și mojitice noróde ce-și fac singure dreptate!...
Pe alt mur e vënătorul îngropat de animale;
Dar acest tablou adesa i scot lacrimi, chin și jale,
Căci e simțitor sërmanul, mitocanul bou, chiabur,
Când se uită la mizerii, el!... ce 'nótă in huzur!...
Mitocanului mai place ș-alte soiuri de patrete
Elegante, încadrate pe-a etacului părete:
O Venuză, un Motan negru, Genevieve de Brabant,
Un buhaiu ș-o vacă albă, o fetiță ș-un herbant!
Și resboiul din Crîmeea, și congresuri europene:
Continentele din lume: Africa ce stă alene,
Asia un tip mongolic, Australia o fëtă
Cu 'n belșug in nas, Europa o bëtărănă desfrënată,
Èr America o jună sãnë'ósă și voinică
Ce 'n port'et pare chi'ar vie și prin vine c'o furnică!
Apoi încă se mai vede un tablou ce 'nfășóșeză
Zugravul in' un atelier cum tot cască și lucréză
Și cu mâni și cu picioré capete de mascuiri gra:
De prin căsăpii de néoși cetățeni din Talarăși!
Dörme zugravul și pare gândind la deputăție,

Èr tablou-i de el însuși zugrăvit cu ghibăcie...
Apoi multe rubedenii in portrete mici și mari
Pe păreți stau aninate... tipuri culte de măgari:
Ici stă frate-seu Enache, mitocan mai prost, de póte
Firea ca să mai producă, dincolo stă Spetelate,
Mai incolo Falcăgrósă și alături Cépaverde,
In spre sobă Fosăilă grav, in spaciú se pierde...
Apoi Chilipir in poză gânditóre și hapsănă
Par' că socotesce 'n minte camăta pe-o sêptemână,
Apoi Madamachis grecul, nalt, uscat, cu ochi de buhne,
Serios gândesce hojma când făcea halva in cuhne...
Dar acum face colecții tot de galbeni noi si buni,
Cumpërând moșii de-a țerii și de-a Domnilor străbuni!
Căci de va muri odată, la Grekia moștenire
Va lăsă aceste bunuri la vr'o stântă mănăstire...
Mitocanul lângă dênșii a mai pus și alle tipuri
De amici, ce și-au averea curat prin oneste chipuri:
Lângă ușe Moși Moizner stă fudul intr'un patret,
Cu Șmil Leibiș stă in față și se uită piept la pept;
Smil stă mândru, țapăn, hătru cu-alui ascuțită barbă,
Ca un țap la o logodnă séu o capră roșă 'n erbă;
Șmil mai pare că gândesce mai sus la un amoraș,
La o veselă creolă, un drac negru și poznaș.
Mai in fund stă Burtăplină cu Mazola cărpănosul,
Și 'ntr'un cadru gros de aur ride roșcovanul Dosul!
Toți sânt rude și prietini, ómeni fórté cum se cade,
Pot vedé murind de fóme orbi, ologi, bëtărăni pe strade,
Ei n'or da un ban din pungă sub motiv că n'au mërunte...
Dar fugind ei duc stigmatul cămătarului pe frunte!
Asta-i partea minții, partea gustului de bele-arte
Din palatu-i, și de dënșa mitocanul aibă parte!
Bogăția lui cea mare, din politică, se dice
C'a făcut-o, pe când vremea țilelor dulci și ferice...
Pe când acest lërg de jacul unor mitocani cădút,
Din moșii de-a stăpânirii el averea ș-a făcut...
Get-beget, el e din nêmul țóranesc, din ghiortlănie,
Necioplit a fost și numai o culóre aurie
I acopere instinctul și figura cea vulgară;
Mintea i-a remas tot grósă și simțirea tot barbară!
Și de n'ar avé avere scumpul nostru mitocan.
Ar fi încă astădi tipul celui mai mojit țéran.
In cupea, faiton séu butcă, in landonuri séu chibitce,
Mi se primblă mitocanul și zimbînd pare că dice:
..Voi calicilor, in suflet purtați rávnă, ciudă, ură
Unui om ca mine căruí pressa-i dice cască-gură;
Dar nu-mi pasă de voi astădi, voi sânteți niște calici,
Numai de-al de voi in lume aș vré să am inimici!

Pecătoși, lipsiți de sânge, sarbeți, cu sudori pe frunte,
 Voi în veci n'aveți în pungă nici bătuțe, nici mărunte;
 Munciiți de ve iasă ochii, traiful vostru e un chin,
 Pe când eu am burta plină și averii me inchin!
 Tôtă lumea-mi spune mie, că sânt om cu greutate,
 Cu inteligență, spirit și că sânt tobă de carte;
 Am prietini sinceri care se duc mai departe chiar,
 Spun că-s nobil și ilustru și sē nu mai am habar,
 Că deschis de-acum imi este drumul in spre ministere...
 Opoziția me ține legat in a sale fere.
 Căci altfel de multă vreme nu m'aș fi lăsat rugat!
 Și de ce n'aș fi ministru? n'am fost 6re deputat?!
 N'am gust s'aud pe obraznici! Scuip, isbesc in calicime,
 Am bani mulți și prin urmare nu fac parte din prostime.
 Unii spun că am averea adunată cam suspect;
 Dar ce-mi pasă! Nu am muțră? N'am de om onest aspect?!
 Pe când spriginiam guvernul, din moșii gratis ținute
 Am stors bogății, și decă adi niște ochiri plăcute
 Mi s'ar face, me duc 6răș cu guvernul chiar in foc,
 Eu vreu, el nu vrē, dicēndu-mi că-s un mare dobitoc!
 Astfel Mitocanul nostru indrugă tot cu trafie,
 Purfând mac-fertan pe umeri și pe tidvā o scufie,
 Intr'un monolog celebru pe când mergea la Copou,
 In politică sē alle de mai este ceva nou...
 Mitocanul când vorbește face pe parlamentarul,
 Și pe omul cărui s6rtea nu i-a refusat nici darul
 De a fi frumos și astfel cu plăcere-a cugetā
 La a sa amantā dulce, slujnicā la mahala...
 Mitocanul nostru are pe figura sa de t6te
 Favorite mici, barbișā, musteți luciu pieptenate.
 P6rtā p6l6rie naltā, mānuși galbene, baston,
 Vorbind radical și vesel tot cu tineri de bon ton!
 Dar apucături sânt multe care dau, scot la iv6tā,
 Caracterul cel din t6pā, inima cea bestialā,
 Capul gros și ignoranța ce zac t6te 'n mitocan
 Sub spoicla aurie, sub exreut rege Ban!...

Petru V. Grigoriu.

U r s i t a m e a.

— Novelă. —

(Incheiere.)

La stānga pe patru pocumbi cāteva scānduri acoperite cu paie mucedu de umeđelā: culcușul meu. Mai incolo o canā de fer cu apă turbure: beutura mea. La mijloc o scāndurā nodor6sā ințepenitā de doi stālpi: mesa. Și pe asta o bucatā de pāne de s6carā uscatā ca i6sca: nutremēntul meu.

Cu fața-mi acoperitā in māni ședeam pe paiele culcușului meu și plāngeam. Ca prin vis mi se ar6tarā atunci t6te ic6nele trecutului meu sbuciumat. Par cā vedeam pe scumpa mea mamā, cum me 'nv6tā sē-mi pun mānile la olaltā, sē me rog. Voiam sē me rog și acum, nu puteam. Apoi mi se 'mpārea v6đ6ndu-o incinsā 'n coșeiug cu ochii 'ndreptați spre cer, o auđieam șoptindu-mi: „Nu te sup6rā, crede și te vei māntui!“ Voiam sē cred, dar vai nu mai puteam. In cine sē cred?! In bunātatea lui Dđeu, care conduce t6te?! Nu puteam. Nu e Dđeu! — strigai smulgēndu-mi t6tele gr6se de pe mine. S6u de e, nu p6te sē fie bun. E mai r6u, mai dușmānos decāt omul cel mai ticālos! — strigai scrāșnind din dinți.

Imi perdui basa moralā.

Apoi par' cā ședeam 6r lāngā Māriuca povestind la povești despre feți frumoși și fete de 'mp6rat cu p6r auriu și ochi de mure. Și așā erā de aieva vedenia

mea, incāt deschidēndu-mi ochii me uitai și pipāii impregiur: paie, scānduri și alta nimic. Atunci, desamāgit de realitatea cea mai cumplitā, sārni, sē-mi sdrobesc capul de pārete. Me 'mpedecai in cana cu apă și cāđui dobor6ndu-o la pāmēnt. Se vede, cā nu mi-a s6sit āncā ciasul. Cāci vai multe aveam de a mē suferi!

Apa curgea din canā vale prin chilie, formānd o baltā de tinā. 6r eu inholbāndu-me așā in acea baltā tin6sā, mi se-mi pārea cā v6d un lac de sānge inchie-gat, și 'n mijloc un moș cu fața 'nmuiatā 'n sānge fārā mișcare. Me 'nfi6rai, dar nu de gr6za consecinței cāci aceea erā curatā, linisctā, ci de scārba sāngelui a cărui vedere me făcea sē fug. Sārni in picioare, me uitai mai bine: erā numai apă și noroi.

* * *

Ori și cāt sē-mi fi bātut capul, nu puteam ințelegē, ce s'a 'nt6mplat in n6ptea cea fatalā in cāsulia n6strā. Cine a venit aci, și cu ce scop? nu puteam pricepe. Eu il sciam pe neica s6rac; ucigașii lui decu nu puteau sē fie lotrii. El erā blānd și bun, n'a vāt6mat p6te in t6tā vi6ța sa pe nimeni; n'a putut cāde nici jerifa vr'unei resbunāri. 6i dar apoi ce a fost cauza unui astfel de fapt cumplit și cine a fost făptuitorul?!

Necredința me făcuse superstițios, fricos... Auđisem eu ca copil povestindu-se mult de pricolici, harce, strig6ie, mātāhale și alte spaimē de ale n6pții, dar atunci, de me apucā frica lor, me rugam lui Dđeu și cāp6tam 6r putere; apoi nu le aveam grija. Dar acum t6te nālucile, spaima copiilor, t6te-și aflau un bun ad6post in sinul meu lipsit de credință. Nu-i mirare deci de 'ncepusem a presupune — p6te chiar fārā voia mea — cā aci lucrarā māni supranaturale; vedeam jocul satanei. N6ptea cea grozavā, vijelia, torentele de ploie, fulgerul ce sfārāmase crucea maicii, me 'ntāriau numai in temerile mele.

In sē asta nu ținu mult. A fost numai urmarea fir6scā a grabnicei schimbāri in vi6ța mea moralā. In scurt o și lāp6dasem, ca o nebunie. Cāci ce-s ic6nele aceste 'nspāmāntāt6re de nāluci, strigoi, draci și altele?! Nāsc6ciri omenesci f6rte bine venite spre a ascunde sub aripile lor mincin6se șarlatanāriile proprie 6menilor și de a defāimā Dđeirea, care stā mai pe sus de t6te.

6meni au fost făptuitorii! Da, 6meni, aceste fime ticāloșe și nemulțāmīt6re ale Dđeirii, ce orbech6zā 'n intunericul vi6ții, ca sobolii pe sub pāmēnt și — ca și acestia — de se 'nt6lnesc unii cu alții, se luptā, se frāng, se omor; 6r decā arare-ori se aratā vr'unul dintre ei, care nu le sēmēnā in r6utate, pe acela-l prigo-nesc ca pe un făcāt6r de rele; și de ce? fiind cā a p6cātuit in contra ticāloșiei lor, pe acela-l pedepsesc. il bagā 'n inchis6re pe đece ani; și-l fac sē fie asemenea lor. Da! 6meni; 6r nu nālucile! și făptuitorii!... Mānile lor spurcate mi-au stropit cu sānge hainele și mi-au murdārit mānile, spre a me nimicii, spre a me face asemenea lor!

Și și-au ajuns scopul. Acum eram ca și ei, s6u p6te āncā mai lāp6dat de Dđeu decāt ei.

Desprețuiam din adāncul inimii acest nēm r6utācijas, din care făceam de altminte și eu parte. Și 'n ura mea 6rbā aș fi ajutat la „nebunul“ lui Pet6li a cārā 6rbā de pușcā in sinul pāmēntului. Și dāndu-i loc, aș fi trāntit un hohot de bucurie, de mi s'ar fi spari d6gele peptului, d6r aș fi murit incalete 'ndes-tulit...

Astfel de cugete scālciate imi jucau v6rtej prin creerii-mi inferbintați; eram de jum6tate nebun. De mai ținea mult așā, ajungeam mai de grabā acolo, unde

am ajuns apoi. Dar ursita-mi mi se 'ndestuli de ocamdată cu atâta tortură. Voiă acum, se me cruțe puțin, ca se me 'ntăresc și se pot suferi apoi érași cu atât mai mult, când își va 'mplântă ghiarele-i afurisite in inima-mi chinuită. Și Dómne, mult aveam încă de a suferi!

III.

Eram in al 27-lea an al vieții și in al 6-lea al robiei mele. Aerul cel stricat, umezela inchisorii, lipsa sôrelui încălditor me făcură palid, galbin ca paiul de grâu. Am slăbit — eram numai umbra celui cu șese ani mai nainte. Sufletul, firea mea blândă mi se 'nselbătăcise cu totul. Uriam totă suflarea omenescă. Și ce iubiam? me 'ntrebați: nimic; nici pe mine însu-mi. Am picat jertfă dreptății omenesci!...

Mult mi-am sucit și resucit firul cugetului asupra acestei dreptăți. In inchisóre avusem timp și privilegiu destul. Dar măcar cât se fi chibzuit, nu puteam afla nici odată alta 'ntr'ênsa, decât o nedreptate bătătoare la ochi. Pôte că eram și preocupat, pôte, dar nu seiu.

A ucide un om e crimă, pentru fie-cine, căci însemnă a lua ce n'am dat, despre ce nu dispunem, ce nu e al nostru. Viéța! e cel mai scump tezaur individual al omului. Lucrezi pân' nu mai poți, ca având cu ce te hrăni: se-ți poți susține vieța; de ești in pericol, strigi după ajutor: fiind că ți-i scumpă vieța; porți grôză de mórte: fiind că ea ucide vieța. Scurt: te trudești, te străduiesci, te faci tóte numai și numai se poți trăi, tóte pentru vieța. Se 'ntemplă de faci vr'o crimă-piță, greșesci ceva, căci dor om ești, seiu ești chiar nevinovat, numai se presupune ceva despre tine ca despre mine bună óră: îți vine dreptatea omenescă și cu legea 'n mână te lipsesc de vieța; de vieța aceea pentru care ai jertfit atât, pentru care ți-ai întrebuințat tóte mijlocele esistenței, îți ia tezaurul, odorul cel mai sfânt, ce ți-a dat Ddeu spre pășirare. Ea-ți răpesc libertatea de a pute respiră aer curat, a umblă liber și a te deslétă in frumsetile naturii, in livești inverdite, păduri recoroșe și 'n lumina blândă a sôrelui (singura fericire, ce este dată pe pământ fie-cui fără deosebire și de care n'ar fi iertat se se lipsescă nimeni). Asta nu e dreptate; asta e o crimă in contra ideii de drept...

Da! Eram in al șeselea an al robiei, când i se 'mpărú ursitei mele a finé un scurt popas cu torturările ei fără fine. Ușa inchisorii se deschise, o comisiune oficiósă me pofti afară, unde mi se aduse la cunoștință, că-s pus in libertate. Fiind că — dîseră ei — s'ar fi adevérit nevinováția mea.

Mi se 'mpărea, că me 'nselă auțul. Intrebai încă odată; mi se repețise, că ucigașul cel adevérat ș-a descoperit fapta pe patul morții, cerénd eliberarea mea, ce a și urmat.

— Va se dică sînt liber?! — dîsei ca prin vis; pot merge, unde voiesc. Acusa grea de ucigaș nu me mai apasă. Dómne! fericit mai eram! Voi ómeni, ce sînteți liberi și nici n'ali simțit încă lipsa libertății, nu o puteți prețui atât, ca aceia, ce au pierdut-o odat' și cunoscură grozăvia temniței... Ea e egală cu scumpea vieții. Păziți-vi-o ca vieța, ca lumina ochilor!

Pornisem. Mergeam tot mai repede și mai repede, încât mai că séménă mersul meu a fugă. Da: fugiam, se perd din vedere acel loc blăstemat, unde-mi vesteđiră anii tinerețelor. Fugiam fără țintă, fără scop; in-cătro? pe unde nu vedeam ómeni.

Când me oprii, stăteam la ușa țintirimului. Privii impregiur; nu vedeam pe nime. De bucuria și surprinderea neașteptată, ce m'a ajuns cu eliberarea mea inainte de vreme, pare că-mi ieșisem din fire. Imi veniră

aminte apoi tragediile acele cumplite, a căror catastrofă se fini in cimiterul acesta. Mórtea mării — una; omorul neicii — alta. Me 'ntristai. Simțemintele cele mai opuse imi săltau intr'o horă turbată 'n cap. Nu scieam se me bucur, seiu se me supér; se rid, seiu se plâng?!

Clopotele sunau din depărtare așa a jale, chiar ca și la mórtea mării. Atunci plângeam, ér acum me rângiam, căci ele insoțiau „vecinica pomenire” a unui „om”.

Me furișai in țintirim, căutând morméntul mării. Buruenile-l copleșiră cu totul. Nu mai avea nimeni grijă de el. Atunci imi adusei aminte de Măriuca. Óre ce s'o fi 'ntemplat cu dênsa? De sigur s'o fi măritat — cugetai — sciindu-me pe mine ucigașul moșului ei. Și vai cât am iubit-o!

Intr'aceia pórta țintirimului se deschise. Un conduct funebru se apropiă. Își făcea cineva calea de pe urmă. Cântări jalnice imi atinseră urechile. Ómenii pășiau unii după alții tăcuți; nimeni nu plânga. O nevestă tineră mergea cu pași liniscii după un coșciug negru. Dar nici ea nu plânga.

Me uitai mai bine la ea; mi se-mi părea, că o cunosc. Ddeule! érá Măriuca. Par că me mușcase un șerpe la inimă. Tóte simțemintele-mi inecate și ascunse in adâncul inimii mele: tóte se tređiră deodată; ca lava unui vulcan ce clocăe ascunsă sub pământ, pân' i se dă prilej de a sparge; ș-atunci vai de Pompei și Erculan!... Aducerea aminte me chinuía. Sê me 'mpușc?! n'aveam cu ce; se plâng?! nu mai puteam. Priviam cu inima 'mpetrită la cele ce se 'ntemplau inaintea mea...

Sonurile ultime ale cântăreților se perdură și ele, vâlvurind prin vèzduh: „In veci pomenirea lui!” Pământul își primi averea sa.

Pic, poc — sunau brușii, ce cădeau pe coșciug. Tot omul aruncă câte o mână de pământ, numai Măriuca nu. Privia cu ochi reci in grôpă; se părea a dice: „Pământ ai fost, in pământ te-ai întors”.

Ómenii se depărtară unul câte unul; ér ea remase stând acolo, pân' se duseră toți. Atunci se 'ntórse și veni cătră locul unde eram eu. M'am retras in lufiș se nu me 'ntelnescă cu ochii.

Veni; și se puse in genunchi la crucea sfărămată a micii mele. Eu o vedeam bine, dar ea nu me putea observă.

Dintai plânse, plânse fórte multă vreme. Apoi se rugă cu glas tare, evlavios; încât fără voie imi incopciai mările acum dintai după șese ani și i urmăriam rugăciunea cu gândul:

„Dumnezeule pré bune! értă-me pe mine nevrednica róba ta, că mult ți-am greșit ție! Când imi pierdui pe neica și auđisem, că l'ar fi ucis acela, pe care-l iubiam cu atâta foc, și pe care-l iubesc și acum, încă mai mult, ca atunci me clintii in credință cătră tine! Dar acum vèd Dómne, că minunate sînt căile tale! Acum me 'ntore ér la tine; primesce-me Dumnezeu! Ddeilor!”

„Eu m'am logodit cu ucigașul cel adevérat al neicii; m'am măritat după el, fără se seiu cine érá. É mare pécatul meu, dar izbăvesce-me Dómne de robia iadului! Căci n'am sciut ce fac. Eu nu m'am incređut in bunăitatea lui; eu il scieam pécatos, și el nevinovat se lângue in inchisóre! Oh! De m'aș puté intalni încă odată cu el, se-i cad la picioare, se-i spun tóte cum s'au intemplat și apoi se mor liniscită. Se-i spun cum feciorul acela réutácios, care ne bătea atât pe améndoi, când eram mai tinerei — il uria pe dênsul și me iubiă pe mine. Și ca se nu me mărit după acela pe care-l iubiam, ucise pe neica și tocmise tóte așa, de-l băgase pe cel nevinovat in inchisóre. Ér pe mine pă-

răsita, nefericita, me sili să-i fiu soție. Și vina lui cea mare numai pe patul morții mi-o destăinuî. Ah! de ce n'a murit mai de vreme?!

Așa se hociă sërmana Măriuca cu lacrimi amare în ochisorii-i frumoși, fără să și viseze, că o aude cineva. Er eu imi rețineam și resuflarea, numai să nu me vedă. Tremuram de emoțiune.

„O! muiere, muiere! — urmă ea mai departe, — ce zaci în acest mormânt, n'ai știut spre ce suferințele lași pe fiul teu în lume. Rógă-te pentru noi la Ddeu, să ne mântuiescă de necazuri și să ne împărtășescă de sfântul seu locaș! Acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!”

Pocăința asta adevărat creștinescă me atinse la inimă, încât pusei și eu trei degete lângă olaltă și-mi făcui cruce.

Atunci crengile tufe, unde eram pitulat se mișcară. Ea dete cu ochii de mine și cu un țipet sfășietor cădă la pământ. I alergai de grabă în ajutor. Înședar! Ddeu i primi rugăciunea: ea se întelni cu mine — și fără să scie — imi spuse toate așa, cum s'am întemplat; er după aceea a murit liniscită. Buzele-i palide nu mai grăiau, inima cea mulțumitoare nu mai bătea. Da, Măriuca zăcea murtă în brațele mele, întinsă pe mormântul mării. Bucuria revederii neașteptate în locul acela de tristă amintire i rupse inima.

Sërmana Măriuca!

— Dar eu?! — me întrebați.

Din acea clipă n'am mai avut și bună. Chiar vedea omenilor me alungă. Fug de totă umbra; la totă movila ved pe Măriuca, și tot n'o aflu nicăiri. Apoi alerg fără cap peste câmpuri și codrii, văi și munți, ca un sullet păcătos. Omenii arată cu degetul după mine, dicându-și: „Sërmanul nebun”!

Câte-odată, când mi se face lumină în creerii-mi întunecați și me gândesc la ursita-mi nemilosă, atunci imi vine să plâng. Dar vai printre lacrimi se arată înaintea mea o mare fără margini sbicuită de furtună, aruncând spumă și valuri ce se nfrâng în nori, er în vârful lor ved o naie spartă, ruptă, fără catarg, fără vâsle, gata să se cufunde în tot momentul: în luntre șed eu, omul nefericit, plutind pe marea vieții. Atunci spaima me cuprinde, me nfiore și sunt erăș, ce am fost: un sërman nebun.

Fie-ve milă de mine!

Virgil Oniți.

I n i m a.

Un învățat doctor din Besançon, dl dr. Coutenot, a pronunțat un discurs de recepțiune la Academia din acel oraș, care cuprinde lucruri foarte însemnate.

În acest însemnat discurs, autorul se silescă a împacă credința instinctivă și poporală a inimei afective, cu datele precise și adevărate ale științei, care arată inima așa cum este, adecă un muschiu gol înăuntru, jucând rolul unei pompe aspirante și respingătoare, care face să circule în toate organele noastre cu licidul sanguin, căldura, hrana și viața.

Se scie, dela nemuritoare descoperire a lui Harvey, că inima este destinată numai circulațiunii, și că sediul inteligenței, al simțimentelor și al pasiunilor este creurul. Inima este deci cu totul deposedată de titlul seu vechiu de centru moral. Grecii cu admirabila lor intuițiune, prevăduseră de mult timp această deposedare, de ore-ce aveau cuvântul *Kardia* pentru a desemna inima de carne, și *Kear* pentru inima afectivă.

Totuși, limba universală urmăză a numi omeni cu cap pe omenii inteligenți și omeni de inimă pe omenii cu „inima bună”, Claude Bernard dice, că nu e tocmai

mare greșelă, de ore-ce inima primesce în realitate impresiunea tuturor simțimentelor, și retrimete creerului condițiunile necesare pentru manifestarea simțimentelor. Când inima e sfărmată de durere, suferă în adevăr, bate și e agitată. În bucurie, mișcările inimii sunt mari și dau tuturor vaselor corpului o circulațiune putinte și activă. Mânia, téma, speranța, amorul, lucrează de asemenea în un anume fel asupra organului central de circulațiune.

Inima e deci, cum a esprimat-o foarte bine Claude Bernard, un *muschiu paradocal* care bate înainte de aparițiunea primului rudiment de sistem nervos, și până la murtă, c'un timp regulat, nevoluntar. Pasiunile mari și viui seu emoțiunile spiritului trebuie deci să producă fatal într'ensul niște alterațiuni incurabile ale materiei și puterilor ei. Ca și reumatismul și alte cauze fizice, cauzele morale jocă în adevăr un rol determinat în nascerea bolilor inimii.

Nu de gēba inima fizică are o parte morală. Hus-trul Corvisart a dovedit, că revoluția cea mare francesă făcă să esă ca din pământ mii de bolnavi a căror inimă, organ eminamente delicat și simțitor, suferise lovierea emoțională a supărării, a fricei, a mahnirei și a neînțelegerii preocupății ale acelor timpuri eroice, dar foarte turburate.

În zilele noastre, escitațiunea politică ruinează adese ori inima oratorilor din cluburi seu intruniri publice. Lesne de înțeles este, că discursurile lungi, agitate, lucrează în un mod particular asupra inimii, acesta mai fiind turburată și de atmosfera caldă și asfiesciantă a saelor. E în adevăr o datorie pentru medic, în epoca noastră de „*morbis politicus*”, d'a înșeintă de primejdia ce amenință pe deputații-calfe și ministrii-candidați a căror inimă nu e învelită de „*intreita aramă*” de care vorbesc Flaccus.

Când cineva e predispus bolilor inimii, trebuie să evite profesiunile grele, recela, danțul etc., ori ce fel de sguduire, supărările și certele, perturbațiunile nervose de ori-ce fel.

Cardiacii nu sunt, d'altmintreli, de cât pré mult predispuși a se lăsă în prada melancoliei și turburărilor psihice. După cum dice Broussais, ei suferă mereu d'un simțiment de grijă care produce mahnirea și amintescă supărările ce le-au avut în viață, simțiment analog cu percepțiunea durerii simțită prin spaimă, rușine, ingrigire, timiditate. Bolnavii se crede amenințat de nenorociri, de calamități: în scurtele momente de somn ce le are, el visază prăpăstii, pumnale înfipte în inima lui. El se mișcă, s'agită și nu pōte găsi o poziție liniscită.

Ecă dosul medaliei. Este acțiunea inversă a unei inime fizice bolnave lucrând asupra inimei morale, simțimentale. Ea arată lămurit, că bolnavii de inimă trebuie să trăiescă într'un mediu domestic păcnic (să se silescă să realizeze grēua programă d'a fi *bine căsătoriti*). Să stea într'o temperatură medie și uniformă. Să evite climatele uscate, să caute o umezēlă relativă, să se silescă să locuiescă în părțile temperate ale văilor și câmpiilor, apērate de vânturi. Vor evită mersul în sus, esercitiul mușcular esagerat seu prelungit (vânătoarea, gimnastica, scrima, călăria, patinarea.)

Cardiacii se vor apēra cu ingrigire de ori-ce accident; prin durerea și emoragia ce ele determină, ele le sunt foarte rele. Vor evită lucrările escesive ale spiritului pentru a se dedă unei lucrări intelectuale moderate. Hainele să le fie puțin strimpte și circulația să nu fie împedecată de calțavete, pachesce, cingători seu corsete.

Alimentația să le fie ușore și lesne de mistuit. Regimul azotat, supă, legumele, carnea fără grăsime, peștele, ouele, saladele, brânzeturile, fructele le sunt potri-

Т ó м н а

vite. Ca bătăuți vor consuma apă cu puțin vin roșu, berea și mai cu seamă laptele. Cardiacul se va abține de la vinul alb său de la vinurile străine, alcool, ape gazeuse sau minerale.

Cafeua i e permisă, dar în doze mici *decă* numai *nire palpațiuni*: dar tutunul, care lucrează asupra inimii, slăbindu-i bătăile, le este sever oprit. Tot ce poate aduce indigestiunea, dispepsia și phlethora abdominală va fi cu îngrijire evitat. Turburările stomacului îngreuează acțiunea inimii, și sguirile vărsării, *mai cu seamă*, trebuie să fie evitate absolut, acelor ce suferă de boala de inimă. Un purgativ ușor din timp în timp va restabili fără primejdie echilibrul circulator.

Mulțumim, terminând, dlui Coutehot pentru însemnata sa lucrare, care ne-a permis a da *igiene* atât de însemnată a *inimii*.

Dr. E. Monin.

La șei-spre-dece ani . . .

Timpuri dulci, nevinovate, ce 'n neant ai dispărut.
Cum dispăre în spre seară stăruia dăii obosită,
Lăsând noaptea după sine cu 'n vâl negru-acoperită . . .
Ani frumoși ai vâștii mele, ani pe carii v'am perdit!

Ai trecut ani scumpi ai vâștii și-ai răpit cu nepăsare
și iluzii și speranțe ce 'nșelau gândirea mea . . .
Precum razele setoase sorbe roua de pe flăre;
Său cum vulturul feroc își răpescă prada sa.

Visuri dulci, visuri frumoase afundate în abis! . . .
Ai perit, v'ai stins cu toate cum se sfinge-o năucire.
Ș-ai lăsat în urma voastră numai slaba amintire,
Vai! amară-i deșteptarea după un lung și dulce vis! . . .

Șei-spre-dece ani! O oră — nu un an — e o viață
Când nu seii ce e durerea, ce-i un traiu neliniscit;
Când nu seii ce e este răul cu simțirea lui de ghiață:
Când pe-a nepăsării aripi sbori de sora cărnii.

Aș voi, cuprins de jale și muncit de chinul greu,
Să păstrez în al meu crier scumpa voastră amintire:
Tot ce mi-ai lăsat în urmă să console-a mea gândire,
Dar ș-acăsta mângăre o innecă plânsul meu.

Rămâneți dar pentru mine ore dulci, încântătoare
— Tot ce-ai fost: un vis fantastic, o schintee de plăceri;
Vis frumos de poezie, dar c'o tristă deșteptare,
Care lasă: inimă moarte, suferințe și dureri! . . .

Bonifaciu V. Gheorghian.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Urmare.)

76) *Cărn*, *cărn*, *incărn*. Cuvântul „cărn” de după graiul bănățenesc înseamnă: curvus, flexus, aduncus lat.; courbe, tortu, flexueux fr.; krumm, gebogen germ., d. e. omul acesta este cărn la un deget (degetul este înstrâmbat către palmă); omul cel cu nasul cărn (strâmb la o parte era nu turtit); omul acesta amblă cu cărna în treba neșăpătoriei noastre, adică: amblă cu strâmba, cu poșovaica, face corcofele (cârcofele) sau mișculanțe. Verbul „cărni” și „incărni” înseamnă: incurvare, inflectere, deviere lat.; courber, tourner, devier, gauchir fr.; krümmen, biegen, ausweichen germ., d. e. omul acela

când se apropia de mine, o dată o cărn în stânga, sau o cărn din drum în laturi; în urmă se lăsa de fiica Anna, și vădiu, că o încarnă la bătăna.

Dicționarul de Buda din 1825 nu are adiectivul „cărn”, dar la verbul „cărni” aflăm espus apriat înțelesul graiului bănățenesc. Barcian: Vocabolar românemțesc, Sibiu 1868 cunoșce verbul „cărni” cu înțelesul graiului bănățenesc, dar despre „cărn” dice că ar însemna numai: turtit la nas; stumpfnasig germ., aceea ce față cu semnificațiunea verbului nu poate fi adevărată. Dl Poliz: Vocabolar româno-german, Brașov 1857 cunoșce numai adiectivul „cărn” și „carneci” și spune, că ar însemna: nas turtit. Dicționarul Academiei române de Laurian și Massim, București 1871 dice ea verbul „cărni” ar fi identic cu „cărmi” (carmui), dar despre „cărn” scie că ar însemna: nas turtit sau strâmb. Pe lângă toate aceste divergențe a dicționarilor românesci, semnificațiunea lui „cărn” din graiul bănățenesc, se justifică prin înțelesul verbului „cărni” și „incărni”.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 44 combinăză cuvântul „cărnesc” cu „scornesc” și „scormonesc” și estmod făcându-le pe fustrele de una și aceeași rădăcină le derivăză din elemente slave, de la paleoslov. „krenati”, „krena”, „sükrenati”: deflectere lat.; „kretati”: flectere lat.; „kratiti” se: torquere lat.; de la neoslov. „kretati”, „skrenuti” și „skretati”: mouvoir (movere) fr.; de la croat. serb. „krenuti”, „kretati” și „skretati”: mouvoir, excier se meltre en marche fr. Dar această etimologie a dlui Cihac e falsă, căci o derivațiune din atare elemente slave, nu e concasă nici de forma, nici de conceptul cuvântului.

Noi deducem cuvântul „cărn” din „carinus” sau „carinum” latinesc, care după Dieffenbach: Novum glossarium latino-germanicum pag. 75 stă pentru „carina”, care înseamnă: alvus sau fundus navis lat., schiffboden germ., și care fund de luntre era: strâmb, concav, concurv, de unde apoi în latinitate „carinatus” cu semnificațiune de: strâmb, inconveiat ca un fund de luntre; gebogen, gekrümmt wie ein schiffboden germ. Din „carinus” apoi prin sincope, adică prin lăpădarea lui „i” din mijloc, s'au format „carnus”, în urmă „cărn” al nostru românesc. Din această etimologie apoi ne putem explica și conceptul cel adevărat al cuvântului „cărn” de ore ce el nu înseamnă o strâmbătură sau inconveitură totală, ci numai a parte.

Deci cine se va îndoi, cumcă „cărn” este un vechiu cuvânt de limba română rustică în limba daco-română?!

77) *Naiba*. Cuvântul „naiba” înseamnă: daemon, diabolus, mala res lat.; demon, diable, mal fr.; diämon, teufel, übel germ.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 599 derivăză cuvântul „naibă” de la turcescul „nâiba” care înseamnă: ce qui vient tour a tour, malheur fr., adică: care vine una după alta, nenoroc. — Dar această etimologie a dlui Cihac este o absurditate, căci nu este concasă de după înțelesul logic al cuvântului, fiind că semnificațiunea de „nenoroc” este un ce figurat (metafer) în limba turcescă, era conceptul: care vine una după alta, e un nonsens, și nu involve în sine nimic din semnificațiunea cuvântului românesc.

Dicționarul Academiei române de Laurian și Massim, București 1871 derivăză cuvântul „naiba” de la „nu aiba”, contras în „n'aiba” în înțelesul de: n'aibă parte sau loc aci necuratul (diavolul). Această etimologie este mai mult ingenioasă, de cât adevărată.

În Huschke: Oskische und sabellische Sprachdenkmäler, Eberfeld 1856 pag. 391 aflăm „analba” pentru: infortunia, males res lat., adică pentru: nenorocire și

reutate, va să dăcă pentru: diavol, care este principiul și conceptul răului. Din „analba“ a vechei limbe oscosabellica a Italiei, prin afaresă, adică prin lăpădarea lui „a“ dela începutul cuvântului, s'a format „nalba“, din „nalba“ apoi prin desfacerea lui „l“ in „i“ precum se află mai în toate limbele romane, se urdesce „naiba“. Deci încă încă un cuvânt de străveche limba romană rustică în limba daco-română.

78) *Cuciu, cuțiu*. Cuvântul „cuciu“ se rostescă estmod în graiul bănățenesc, dar am auzit dela oameni din părțile Toracului din Bănat rostindu-se cuvântul acesta și „cuțiu“. Cuvântul însemnă un cățel mic: catulus lat.; petit chien fr.; hündchen germ. Se întrebunțeză acest cuvânt mai vârtos de cățelii mici, pe cari cându-i măgulăscă și strigă omul dăce: cuciu! cuciu! séu: cuțiu! cuțiu! În dicționarul de Buda din 1825 și în celelalte dicționare românesce nu se află acest cuvânt.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 494 produce acest cuvânt sub forma de „cuciu“, și-l derivăză din elemente magiare, anume dela magiarul „kuszi“ (cet. cusi), „kutyó“ (cet. cucio): petit chien (cane mic) fr., „kutya“: chien (cane) fr. Dl Cihac combinăză și pe neoslov., sêrb. „kuce“ (cet. cuce): catulus lat., „kucka“ (cet. cucica) și „kuja“: chienne (cățeluă) fr.; pe polac. „kucziuk“: certain nom de chien (ore-care nume de căne) fr.; pe ture. „kütschük“: petit chien fr. Dl Cihac pomenesce și pe ital. „cuccio“ și „cucciolo“, sicil. „guzzu“, „guzza“ și „cuccia“, prov. „gos“ și „gussa“, span. „gozque“, cari toate însemnă: cățel.

Dar aceste etimologii italienești nu au fost de ajuns pentru dl Cihac spre a se convinge de origina romană a cuvântului, deci trebuie să mai aducem unele cuvinte din dialectele italienești ca să se împlinescă doveda. Așa aflăm în Angeli: Vocabolario veronese-ital. Verona 1821 pag. 20 „cuzzo“ pentru: canile ital. În Dizionario pavese-ital. Pavia 1829 pag. 28 stă „cucia“ pentru: canile ital. În Rosa: Dialetti di Bergamo, Bergamo 1857 pag. 29 încă stă „cucio“ pentru: canile ital. În Olivieri: Dizionario genovese-ital. Genova 1851 pag. 130 stă „cuccio“ pentru: canile ital. În Monti: Vocab. della Gallia cisalpina e celtico, Milano 1856 p. 26. apoi Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 51 aflăm „cocen“ pentru: cagnolino (cățel) ital., drept cuvânt de măgulire pentru câni mici.

În Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 pag. 118 aflăm cuvântul italianesc „cuccio“, care însemnă: cățel, comparat cu sicil. „guzzu“, „guzza“ și „cuccia“, cu catal. prov. „gos“ și „gossa“ (fem.), cu span. „gozque“, cari toate au semnificațiunea de „cățel“ și pe cari le derivăză Diez dela „guzzu“ sicil. și „cucciolo“ ital. pentru că amândouă însemnă: mic și mitutel.

Deci se documentăză cumcă cuvântul este de origine de limba romană rustică, de orece ambele forme de „cuciu“ și „cuțiu“, cari se află în limba românescă, se află și în limba italianescă și în dialectele sale, apoi înțelesul logic este tot același, și etimologia după Diez încă este romană. Prin urmare limba magiară și idiomele slave meridionale au împrumutat acest cuvânt din limba italiană și daco-română.

(Va urmă.)

Simeon Mangiuca.

Nunta la Romani.

Căsătoria la Romani semănă mult cu cea a Grecilor și cuprindea trei acte: traditio, deductio și confarreatio. Tinera lătă părăsesce căminul părintesc. Le-

gală d'acest cămin prin intermediarul tatălui, numai acesta pôte s'o deslege. Al doilea act constă în ducerea logodnicei la casa mirelui. Ea e acoperită cu un vël, pörtă pe cap o cunună și o faclă nupțială precede cortegiul. În giurul ei se cântă un imn religios. Cuvintele imnului se schimbăză cu timpul, după variațiunile credințelor și acelea ale limbei; dar refrenul sacramental remase făr' a puté fi schimbat. El eră format de cuvântul „Talassie“, al cărui înțeles Romanii de pe timpul lui Horațiu nu-l mai sciau.

Cortegiul se opresce dinaintea casei bărbatului. Se presintă fetei foc și apă. Focul este emblema Dumeșăzării casnice; apa e cea care servește familiei la toate actele religioșe. Pentru ca tinera să intre în casă, trebuie să se prefacă o răpire. Logodnicul trebuie s'o ié în brațe și să trecă pragul, fără ca piciorul ei să-l atingă.

Soția e condusă atunci dinaintea vetrei, acolo unde reșed Penații, unde toți deii casnici sânt grupați în giurul focului sacru. Cei doi soți fac un sacrificiu, vërșă libațiunea, pronunță câteva rugăciuni și mănăncă împreună o prăjitură (panis farreus).

Acest din urmă act, împlinit cu tot ritualul, constituie adevărata legătură a soților.

Instituțiunea căsătoriei sacre, dăce Fustel de Coulanges, trebuie să fie tot așa de veche la rasa indoeuropeană ca și religiunea casnică, căci una fără alta nu pôte merge.

Efectul actului confarreatio nu putea fi nimic de cât printr'un act contrar. Cei doi soți se întâlneau dinaintea focului sacru; li se presintă o azină, dar ei o refusau; în același timp ei se apostrofau cu cuvintele cele mai aspre și se bleștau. În urma acestora, cei doi soți erau liberi. R.

Cugetări despre femei.

Femeia este barometrul vieții sociale. (La Bruyère).

Între toate femeile există, ca și între preoții aceleiași religii, un legământ secret. Ele se uresc, însă se susțin una pe alta. (Diderot).

Femeile cari nu au iubit de cât pe bărbații lor, sânt mai rare de cât mărgăritarii ascunși în fundul mării. (Paul de Musset).

După afacerile inimii, afacerile vecinilor sânt acelea la care se interesăză mai mult secul frumos. (Walter Scott.)

O femeie frumoșă este paradisul ochilor, infernul sufletului și purgatorul punții. (Pop).

Toți vor să aibă un amic, și nimeni nu se ocupă să fie unul.

Amorul e deja departe când cineva cugetă să-l reție. (Bruys).

Femeile sânt ca și umbra care merge cu noi; de ve duceți lângă ele, ve gonesc: de fugiți de ele, alérgă după noi. (D'Arlincourt.)

Femeia galantă este o colecțiune de istorioare a căreia prefață este cel mai frumos capitol; ne o împrumutăm, ne amusăm cu ea: cartea găsesce mulți curioși, este îndată citită astfel că se trențăresce, și îndată nu rămâne celor din urmă cetitori de cât *erata*. (Sophie Arnould)

Când femeilor galante le lipsescă frumusețea, acest instrument principal al meșesugului lor, le mai rămâne încă un lucru care le face tária lor; această este prostia bărbaților. (Jules Lecomte.)

Femeile nu sânt făcute spre a fugi; când ele fug, o fac numai pentru a fi urmărite. (Jean Jacques Rousseau).

Amintiri de călătorie.*

II.

(Din trecut.)

Cele din urmă case ale suburbiei Santa-Vineri-nouă nu perise încă cu totul înapoi și Câmpia se desținea 'nainte ochilor noștri. Dar etă cea din urmă locuință ce mai ține de București! O clipă încă, și ca un fulger trecând pe lângă densa, cu ea lăsăm în urmă ori ce gândire de oraș. Câmpia verde, dar de un verde sărbețit de o 'ndelungă secetă, ne cuprinde cu melancolia ei; rișetorele coste însă, ce se rădică 'n stânga noastră d'asupra Dimboviței, încoronate de sate și de cringuri, nu 'ntârdie a ne înveseli privirea și a ne face să ne fâgăduim frumoase zile de petrecere.

La prima stație, Chitila, cotim spre N.-V. lăsând la dreapta linia Ploescilor care fuge în spre Nord. Sinele, două linii negre trase pe pământ, și stâlpii telegrafici se perd în zarea depărtată, cele de 'nteu din ce în ce apropiându-se pân' a se contopi într'una singură, atât de slabă cât abia o mai poți deosebi; cei din urmă devenind tot mai deși, subțiandu-se și micșorându-se pân' a se vede numai d'o palmă. Er la orizont, la sfirșitul câmpului nesfirșit, coperișul roșu al unui canton stă neclintit ca o străjă la hotarul dintre pământ și dintre cer.

Și 'n fuga noastră în altă direcțiune, nu-mi putui opri gândul d'a sbură pe acele urme ce se perdeau în zare căutând să-mi reamintesc câte doruri m'au atras și de câte ori am sburat în ceea parte. Trecutul mi se reînfațisă ochilor cu toate miragiile lui. Amintirile se grămediau în minte-mi, înfațisându-se în mii de chipuri, combinându-se în mii de colori, intocmai ca figurile unui caleidoscop. Etă una din cele mai vesele și din cele mai noi.

*

Acî, cu totul aprôpe de stațiune, dincolo de satul Chitila, ale cărui colibi se ved durate colo p'un dimb înverdiți, ascundându-se într'un mânuchi de pomi îmbetrâniți în marginea șoselei ce duce la Târgoviști, se întinde o pădure tinără. Sânt doi ani d'atunci când, împreună cu o societate, venisem să-mi omor câteva césuri din uritul ce sârbătorile Rusaliilor. lungi cât două zile, mi l'ar fi pricinuit stând în oraș. Căci toți, vrând să se folosescă de respasul acesta, cătau să și-l întrebuințeze cât s'ar puté mai plăcut: séu în excursiuni la Sinaia, séu în preâmbări extra muros, lăsând Bucureștiu prădă singurătății și uritului.

Mi-aduc aminte, că încă la ora 7 dimineța eram la gară. Acî imi găsi prietenii cari me asceptau. Un tren expres ni se pusese la dispozițiune. Pentru trei lei versați la casa Societății, aveam drept să ocupăm un loc în ori ce vagon. Dar cine mai căută clasa? Destul să aibă loc cu prietenii. Și eram câteva sute la numer!

După aprôpe 20 de minute a căror durată nimeni n'a simțit-o, desfetați de sunetele unei muzici militare ce ne insoția și de veselie ce 'nsufletia întreaga societate, trenul se opri la cel d'înteu canton după stația Chitila. Cu stégul și muzica 'n frunte, cu coșnițele cu merinde 'n mână, cu clondirile 'n brate, luarăm pe jos drumul spre pădurea care se vedea la câteva sute

de pași. În marginea ei, într'un luminis destul de spațios, gâsirăm așteptându-ne o erghelie de cai pentru excursiuni, și o locandă care se improvisase spre slujba celor ce nu-și luase merinde de pe-acasă. Câteva rogojini atârinate de crengi servind de pârți și coperiș, o bute cu vin și un butoiu cu țuică, o tarabă încărcată cu sticle și pocale și un raft pe care se 'nșirau câteva pâni și câteva bucăți de vechi mezeluri, ecă tot ce-o alcătuia. Cu toate acestea însă, cel care nu și-ar fi luat macar o frântură de covrig, ar fi dus-o destul de réu, decă cordialitatea ce domnia aci n'ar fi făcut ca cei a-provisionați să-și dispute care mai de care plăcerea de a-l ospeta.

Musicantii se aședară în cerc la umbra copăceilor și acum adevărata petrecere începă. Fie-care familie, fie-care cetă de prieteni și-alese locul ce le convenia: unde umbra eră mai desă și unde érba eră mai môle. Covore, scôrțe și rogojini se ascernură; se rădicară corturi și se improvisară frunzare. Tinerii începă jocul pe pajiștea 'nverdită la sunetele muzicii care făcea să resune pădurea de sgomotose cântece de danț, alungând departe liniscea și sperând paserile cringului. Copiții alergau după fluturi și flori séu obosiau bietecele glôbe ale bișilor țérani, glôbe fără șele, fără frine, dar și fără primejdie. Dôră câte-un cal de vătăjel mai avea, în loc de velința indoită 'n patru și prinsă cu-o veche curea, câte-o șea căzăcescă, uscată scôrță de bêtrânețe, și câte-un friu fără cătărâmi.

Cei mai fometoși — și aerul cel curat, veselia, âmbletul, ne făcuse pe toți astfel — s'ăședase rôtă în giurul merindelor întinse pe erbă și mestecau cu pofta cea mai ațîțătoare privind danțurile tinerilor și jocurile copiilor în glume, în hohote și 'n ciocnetul păharelor.

Eram amețit d'atata sgomot: imi trebuia o petrecere mai linisită. Aci, unde eră oborul cailor, se găsiu și câteva postalioane: căruțe ușore, dar cari nu te scutură mai puțin ne-având arcuri; brisci brașovenesci și, o minune! o brisă pe arcuri remasă de sigur după urma vr'unui arendaș falit, séu a vr'unui notar ori perceptor băgați în pușcările pentru delapidare de bani ori fals în acte publice.

Tocmăi acesta brisă pentru a face o preâmbare prin satele învecinate și imbiând câteva domnișore cunoscută a se urcă în intru, luai loc pe capră, hăturile 'n stânga și biciul în dreapta; pornirăm apoi urmați de escorta de călăreți improvisați.

În apropiere se zăriau vârfulurile salciilor seculare cari incing ca un cordon militar balta Buciumenilor prin care trece pârțiul Colentina. La capétul zăgazului umbrit de două șiruri de salcii, e môra de 'nainte a cărei oprirăm. De și roțile-i uriașe erau în odihnă, intrarăm. Curiositatea femeiescă a copiilor ne făcea mii de întrebări asupra fie-cărei unelte. Nemulțămite de respunsurile noastre, puțin speciali în materie de mecanică, ne pudrară cu fâină. În schimb, mulțămite prafului de grâu care eră 'n belșug, argintarăm costițele de aur, înalbirăm pe cele negre, și stropirăm cu zăpédă trandafirii de pe obrazii lor cei rumeni. Și în strigăte vesele, în hohote nebune, ne urmarăm drumul, cotind la stânga în susul apei, spre Buftea.

Decă la Buciumeni, sat destul de mare, reședință de subprefectură, nu eră nimic care să ne rețină mai mult, apoi la Buftea aveam în de ajuns ce s'admirăm. Încă de departe ochiul vede sclipind la sôre cupola elegantei capele din vasta grădină a castelului Stirbei pe d'asupra copacilor ce-o încungiôră. Intrăm în sat: de o parte se 'naltă délul Atirnaților, în cealaltă se 'ntinde șoseua la capétul căreia e casa stației Buftea, oprind în fața castelului, de o arhitectură ușoră, ascuns în marginea drumului după un pilc de arbori a căror umbră se lungesce până 'n eleșteul din față.

* Veđi numerul 37.

Etă acum intinsul parc al castelului desfășurând înainte-ne bogăția lui! O plăcere deosebită ne produse fântâna. De formă dreptunghiulară, ea-i un intins basin captușit cu lespezi în care te cobori printr'o largă scară de piatră. În fund și potolul curge cu bogăție, limpede și rece, într'un sghiab spațios pardosit asemenea cu lespezi și în care edera și muschiul ce-au îmbrăcat pârreții își oglindesc smaragdul frunzelor. Aci fetele, împreunându-și mânușile ca doue foi de trandafir pentru a improvisa pocale, sorbirăm cu sete din unda recoroasă. Apoi udându-ne vestmintele, începurăm a le stropi cu o ploie de diamante. Numai o fugă ageră le mai putea scăpa de resbunarea noastră. Cine stă să numere câte cotituri făceam prin umbrarele misterioase de ederă și viță ce 'nconjură fântâna, printre boschetele de arțar și liliac, printre aleiele de tei și de salcâmi, cercând ca să le prindem? Ca niște căprioare sglobii, ele fugiau 'naintea noastră făcând mii de mișturi: ocolind boschetele ori pitulându-se după copaci, spre a ne scăpa din mâni.

Fuga lor ne duse la capelă. Compusă din doue rânduri, partea de sus, la care ajungi pe-o scară ce se 'ncovăie într'un semicerc grațios, servește de capelă. Ea susține o singură boltă, dar de gustul cel mai ales. Jos este hecatomba: prin îngustele ferestruți puturăm deosebi câteva din sicrițele familiei. După ce admirarăm în destul formele alese, măiestria de construcțiune, eleganța acestei capele: un giuvaier încântător, ne îndreptarăm cu toții spre eleșteul ce udă laurea de apus a grădinei. În fața unui sănt locaș ne împăcasem: ne adusesem aminte sublimul precept: „Fă bine celui ce-ți face rău!” și acum, părechi-părechi ca doi hulubași, făceam să resune aerul de veselie noastră un moment întrerupt de liniscea mormintelor.

Dar vremea trece... cum trece 'n totdeauna
Când omul împletește, uitând ori-ce, cununa
Iubirii...
Căci căsurile 'ntocmai ca repidea sfîrlcăză
Fug unul după altul, stingënd și-a țilei rață...

Trebuie să ne 'ntorcem...

Un amic căruia buiestrul bșicat al calului i deșirase oșele și pe care o poticnelă-l trimisese să se rostogolească la doue-țeci de pași 'nainte, me rugă să-i dau locul meu în trăsura. Imi fu milă de el și-i încălecai negrul. Vai! asta e singura binefacere de care mi-a părut rău! Inchipuiți-ve o globă pe care macar de-ai rupe dece rețeveie, tot n'ar ești din mersu-i sciut: hodoronc tronc, hodoronc tronc. În zadar o stringeam din dirlogi, în zadar o plesniam peste spinare, ea, departe d'a sări câte-un pirlog ori câte doue-trei hotare ca galbena lui Moș Balaban din cântecele populare, călcă și mai bșicat, se poticniă și mai bine.

Acum lăsasem de mult eleșteul în urma noastră: trecusem fără a ne oprî cătunul Flămândeilor și pădurea se desfășură 'naintea noastră. Brișca sbură într'un nor de praf, dar globă mea-și urmă cu sânge rece trépedu-i regulat. Numeroșe căruțe cărau la pădure pe toate frunțașele satelor vecine: neveste de popi și de dascăli, de primari, notari și perceptori, atrase toate de vestea petrecerii noastre și numeroșe pilcuri de fete și flăcăi, lăsând umbrarele hanurilor de țără și lăutarii satului, grăbiau aci să jöce tradiționala horă la sunetul muziceii de oraș.

În sfîrșit etă-ne la locul de unde plecasem. Societatea noastră crescuse cu încă câteva sute de suflete venite din peregur. Mulți continuau încă a se ospeta privind hora intinsă cât colo pe marginele poienei, în care haina nemțescă a noastră a cestor „vörgași” ori „albastri” — cum ne dic în préjma Bucureștilor — se amestecă cu iele țărancelor; ilecul flăcăilor de țără, cu rochiile de stofă ale cuconișelor de oraș; ér glasul de

aramă al muziceii militare, cu țipetul cimpöielor și scărțitul alătelor.

Ca antitesă sgomotului ce 'mbrățișă poiéna, cățiva visători ascunși în fundul créngului gustau odihna și recörea tolăniți pe érba mëtăsösă, în timp ce îndrăgostiții, apărënd și dispărënd câte doi-doi printre arbori, își povestiau mii de lucruri plăcute, își destăinuiau dorurile, își împärtășiau tainele.

Inseră: umbrele cresceau din ce în ce mai lungi. Câte unul-unul străinii se retraseră. Focuri începură să licărescă pretutindeni. Se aprinseră torțe și se dede artificii cari töte, mulțămită nedibăciei meșterilor arangiatori, făcură fiasco, spre veselía tuturor. În sfêrșit fiecare încercându-și coșnițele göle, gätiți cu ghirlande de verdéță și într'armați cu câte-o torță, reluaram în cântece și jocuri drumul spre canton, de unde trenul nu întârziă să vină a ne luă.

Reintrarăm în oraș mulțămii de țiva noastră și păstrând o dulce amintire mai mult.

A. C. Șor.

Scrisöre Redactorului.

(Vine érna. — Lumea de ađi.)

București 18/30 sept.

Br... Br... afurisită érnă. D'abia nepötă-sa tömna intrase în slujbă și gămana ei mătușe nu așteptă nici măcar doue luni. Dömné, ce cumul!... ce cumul!... Dar e frig cum se cade: un vânt rece și petrunđetör sullă și fiori de friguri te-apucă și-ți invinețese obrazul.

Pân' mai 'naintea ploilor din țilele trecute ai fi observat în circulațiunea de pe stradele noastre un fel de moliciune, un dulce legănat trändav, o beatitudine completă pe töte fetele și o neingrigire în adevér stoică în portul tuturor. Boerul, ciocoiul, funcționarul Don-Juanul, matróna, femeia demi-mundului, se dau cu totul plăcerii de a puté profita de cele din urmă țile călduröse ale bietului August, și în presimțirea schimbării ce neapérat trebuie să aibe loc în temperatură, făcuseră din fie-care ți, ți de sərbătöre. Toți pretutindeni și nicăiri.

Di X. este șef de divisie la cutare ministeriu; o afacere importantă te obligă a te duce să-l consulti. Cređi că l'ai fi găsit la divisia sa? Aș... Bulevardul, Calea Victoriei cu Capșa, Frascati, Hugues, Șoséua, étă adevératu-i ministeru și biurou.

Di Y. este profesor. Örele-i ficsate pentru cursuri sânt 8—11 a. m. 2—4 p. m. Cređi că l'ai fi găsit la școlă? Nici prin gând să-ți trecă... discută politică, (bölă la ordinea țilei astăđi dela mare pân la mic), desvöltă avantajele ce-ar trage România dintr'o alianță cu Austro-Ungaria în viitörea conflagrațiune generală a Europei. Pretinde chiar că Austria ar fi dispusă, ca compensațiune a cuceririlor ce ar face cu ajutorul României în Balcani, să cedeze României... Ti!... ce neghiob sânt! Uitam că te afli în... Transilvania.

Dra M. este cusătöresă... Cređi că se ocupă cu mașina de cusut și cu rochiile ce i s'au comandat și care trebuie să-i aducă ce-va pentru érna ce se apropie? Bäh! puțin i pasă. „Măne, o fi ce-o fi, își dice dënșă. Astăđi sörele este splendid, temperatura dulce, cerul ca azurul ochilor mei, (nu e modestă), să profit pentru a me preumblă puțin!” Se preumblă; lucirea înșelătöre a putredului vițiu o ademenesce, o atrage, o tóresce în prăpastia desonörei. Ängerul păzitor își ia sborul și când se deșteptă din astă dublă amortire a plăcerilor nepermise și a moralului adormit de vițiu, este adesea ori pré lárđiu pentru a reveni. O lacrimă

pe mormântul onorei sale, fragede copile, căci nu trebuie să uitați că decât sunteți îngeri, compătimitărea ve este apanagiul. Sunt câte pre pessimist, dar nu e mai puțin adevărat, că acest lucru s'ar pute întâmpla și atunci mi-ar păre rău că am dreptate.

Dar să revenim... Pretutindenii și din partea tuturor, nu vedeai de cât veselie, surisuri, risuri, hohote, toalete, „à la dernière mode“, pëlării à la... mai sciu și eu ce... Eră un fel de freneste, de plăcere și petreceri.

Astăzi însă totul este schimbat. Având în perspectivă trista erna cu lințoliul seu alb de neua și cu așternutu-i cenușiu de ghiață, cum ar dice un poet din cunoscuții mei, toți se gândesc la modul cum au s'o primescă, și cine scie căți o așteptă fără să potă face față la cele mai absolute necesități. O ferbere generală, o vioiciune neobicinuită pe fețele tuturor, o grabă ne mai audită în umbletul trândavilor de eri, salutări fugitive, răpedi și grăbite, surisuri aprôpe neobservate, vorbe aruncate în vânt și abia prinse de auđul cel mai fin, frecări de mâni șgomotoșe și repetite, figuri inviorate seu mai bine đis invinețite de acel afurisit vânt eta... eta prologul ernei.

Jaqueta subțire de eri a Don-Juanului, este purtată cu aceeaș eleganță și astăzi; adevărul însă este că-l cam stringe puțin între spete. Ce vrei!... Eleganța la densusul este un principiu fundamental, dela care nu s'ar depărtă, nici chiar cu prețul nesatisfacerii necesităților stomacului seu. Are o modestie care face să reiesă și mai bine intenținea în favoarea căreia suferă puțin frigul: și dice tuturor înainte de a fi întreat că-i este cald. Satira însă care stă ghemuită la un colț nezărită de nimeni, observă pe tinêrul Don Juan, și ride, și ride de plesnesce, pentru că-și inchipuesce, cu dreptate pôte, că don-juanul nostru suferă de căldura de sub zero al termometrului.

Disprețuind pe Ioan, seu pe Ion al românului, Don Juanul nostru se numesce Jean seu John; de preferință însă Jean.

— Dar cine e Jean? — am întreat pe un amic al meu într'o đi când vėđui pe acest Don-juan perđend la billard vr'o sută de franci.

— Ce?... nu-l cunosci?... Este tipul junelui de modă, dă tonul la ghetete, totă tinerimea se incaltă la cismarul lui...

— Are avere... are familie?

— Nici una, nici alta.

— Atunci cum se face de...

— Ah! sciu ce vrei să đici... de unde are de perđut atăți bani. Nimic mai simplu, este octrotitul dnei Șbăreilescu...

— Destul, înțeleg și-l fericesc că n'are pe cine desonoră.

Și din nefericire sânt mulți ca Jean: tip de parasiți ai societății; nu sciu nici macar să scie. Au avut trista fericire a ciupț de ici de colo douetrei buche franțuzesci, pe care le amestecă într'o conversațiune scălciată adesea ori fără să-și dea compt de înțelesul lor. Aroganți cu aceia care de și sânt imbrăcați cuvinicios, au defecte de toaletă, comparativ cu maimuțeria lor; lingușitori în fața celui ce are aur, duc o vieță care, multora le-ar fi o grea sarcină și de care s'ar lipsi bucuros spre împăcarea consciinței lor. Nu au grige decât erna le bate la pörtă seu nu, sânt asigurați contra ei, ș-apoi... Dar destul asupra-le; multe frunți curate s'ar acoperi pôte cu roșeța rușinei pentru densusii și numai acesta nu e scopul meu de astăzi. I plâng... și tuturor le e milă de densusii, sânt sigur.

Ca contrast cu acestia, este o altă clasă de tineri: inteligenți, stăruitori, muncitori. Pentru acestia fericirea vieții constă în recompensa muncii lor; munca

le este lupta, lupta pentru esistență. Astăzi corp la corp cu densusa, mâne trêntiți, poi-mâne invingători, luptă mereu și cu forțe indoite; când inving, au pe fruntea lor modesta mândrie a reușitei; când cad, sânt demni în căderea lor, în nenorocirea lor așa că până chiar și Don-juanul își inclină fruntea în fața liniscei cu care acestia rabdă rigorile sorții.

Rigorea sorții seu a timpului i găsese neclințiți.

Împreună cu densusii aștept și eu, volens nolens, rigorea timpului dela care nu voi cere altă grație drept resplată pentru munca ce-mi dau ocupându-me de densusul, de cât numai să-mi menajeze degetele pentru ca să pot scie chronicele ce-mi voi permite a ve adresă din când în când.

Pân'atunci însă, salutare frate Ardelene!

Macedonenul

Dan Dry.

T o m n a.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 469. —

Tôte anutimpurile își au farmecile lor. Astfel și tòmna ne ofere o mulțime de plăceri. Atunci se cocpomele, se ține culesul; veselie și bucurie resună de pretotindene.

Ilustrațiunea din nr. presinte înfătoșeză un asemenea moment de fericire. Căci cine ar pute să resimte mai adânc bucuriile ce produc fructele tòmnei, decât copiii!?

O copilă și un băețel culeg mere. Ea, mai măriică, stă sus pe scară, culege și aruncă pomele jos lui, care le adună cu cea mai mare plăcere.

O idilă din cele mai frumoșe.

I. H.

Literatura si arte.

„Fêta dela Cozia“, drama premiată a dlui Iuliu I. Roșca, s'a pus în repetiție la teatrul Național din Bucuresci și se studiază cu sirguință. Rolele principale vor fi interpretate de dnii: P. Velescu (Dragul-vodă đis și Vlad III Dracul, Domnul țerii Romănesci); C. Notara, venit acum dela Paris, unde a făcut studii vëra asta (Radu, mai târđiu Radu III cel frumos, fiu lui Dragul vodă); Petrean, acum angagiat din nou în teatru, a jucat de mult sub Pascaly (Vlad, mai târđiu Vlad V Tepeș, frate cu Radu); Fraivalt (Sandu Verđisorul, vechiu căpitan de plaiu); dra Amalia Velner (Florica, Fêta dela Cozia, fiica lui Sandu); dra Vermont, elevă a conservatorului din Bucuresci, acum angagiată, va debută pentru prima-ora în Teatrul Național în rolul Domnicăi, fiica lui Vlad I, Tepeș Basarab, nepôta lui Dragul Vodă. Acțiunea se petrece în prima jumătate a veacului XV.

Teatrul Dacia din Bucuresci, sub direcțiunea dlui Manolescu, a deschis stagiunea de erna sâmbêta trecuta, jucându-se pentru a 5-a oră: „Dama cu Camelii“, dramă în 5 acte de Alesandru Dumas fiul.

Călindarul lui Păcala. Acesta va fi titlul călindarului umoristic, care va apăre pentru anul viitor 1884 în editura „Familiei“ în Oradea-mare. Călindarul acesta va fi o continuare a celui apărut pentru anul curent cu numirea „Catastihul Dracului“, dar va ave un format mai mare, și va cuprinde și turgurile, precum și scara de timbre. Teestul va fi intercalat de vr'o 30 de ilustrațiuni umoristice. Prețul remâne tot acelaș, 40 cr.; după 10 esemplare să dă al 11-le ca rabat. Doritorii de a-l ave să se adreseze la administrațiunea foii noastre, căci călindarul se află deja sub tipariu.

Premiul teatrului Național. Comisiunea însărcinată cu cercetarea pieselor prezentate la concursul înstituit de comitetul teatral, a recomandat două dintr'ensele și anume: „Pré târziu“ a dlor Velescu și Duiliu Zamfirescu, „Grandomania“ a dlui Șoimescu. Ambele se vor juca în stagiunea anului acesta și cea care va eși mai bine în scenă, va lua premiul.

Concertul Bertha Wieder a deschis șirul concertelor de toamnă la București, în joia trecută. Dna Bertha Wieder este pianistă din conservatoriul din Viena, foarte tineră, posedă un talent remarcabil. Ceea ce însă a fost cu deosebire măgulitor pentru noi, scrie „Românul“, este debutul în lumea concertelor a două româncuțe, dșorele E. Hristodor și F. Niculescu, ambele eleve ale dlui Maurice Cohen în „Asilul Elena Dômnă“. Aceste tinere cântărețe au încântat publicul prin siguranța, vocea și metoda lor. Au arătat multă precizie și simțiment adevărat în dificilele arii „Reine de Saba“ de Gounod și „Guillaume Tell“ de Rossini. Aplauzele n'au lipsit tinerelor debutante și dra Hristodor a trebuit să repete de două ori poetica arie „Cântecul Margarietei“ de Cohen. Dl Louis Wiest, care a dat binevoitorul dsale concurs acestui concert, a învioșat sala prin cunoșcuta-i vervă în execuțiunea cântecelor românesci.

Cărți școlare: „Gramatica sistematică seu cursul elementar gradat de gramatică francesă cu exerciții asupra pronunței, cu teme și conversațiuni asupra părților vorbirii; scrisori relative la afaceri comerciale și particulare“ de A. I. Demetriu, București. — „Noțiuni de aritmetică practică“ pentru usul claselor I și II primare de ambe secse, de Barbu Stefanescu, București.

C e n o u ?

Sciri personale. Dl Petru Mureșan Șireganul din Deș a dăruit școlii din Teure 20 fl. și a colectat 25 fl. pentru fondul școlii de fetițe, care se va înființa în Cluș. — Dl dr. Al. Hepătes, membru corespondent al Academiei Române, s'a impușcat la Galați și a murit. — Dra Carlota Leria a fost invitată zilele trecute la palat din Sinaia de M. Sa regina, unde a cântat mai multe bucăți de muzică românesci. — Dl Ioan Ghibu, profesor la institutul pedagogic-teologic din Arad, tu numit profesor de teologie la institutul archidieceșan din Sibiu. — Dl dr. Iosif Gall, deputat la cameră, e greu bolnav; sperăm însă, că în curând vom avé plăcerea d'a anunția rensănătoșarea dsale.

Hymen. Dl Alesandru Grama, profesor la gimnasiul din Beiuș, la 3 octombrie s-a fidanțat cu domnișora Aloisia Creț, fiica repausatului preot Iosif Creț, în Beiuș. — Dl Stefan Potoran, jude reg. în Czegléd, la 24 septembrie ș-a serbat cununia cu dșora Elena Neagoe, fiica dlui I. Neagoe, notar în Mercina. — Dl Iosif Mureșan, cleric absolut al dieceșei gherlane, la 22 sept. s'a logodit cu dșora Ana Precup din Nimigia ung. — Dl I. N. Macaveiu, teolog absolut de Gherla, s'a fidanțat cu dșora Paulina Mihăilaș în Năsăud. — Dl Anchi-dim Candale, teolog absolut de Gherla, s'a cununat cu dșora Maria D. Pop în comuna Leș lângă St. George năsăudan.

Adunări preoțesci-invătătoresci. Preoții și invătătorii gr. or. din *protopresbiteratul Oraviței* au ținut la 12/24 septembrie o conferință în comuna Ducnecea. Cu asta ocaziunea, la propunerea părintelui protopop Andrei Ghidiu, s'a decis să se înființeze o reuniune a preoților și invătătorilor. S'a ales apoi o comisiune de șese eșși, trei preoți și trei invătători, care se compună statutele. Comisiunea, sub presiul părintelui protopop Ghidiu, s'a compus din preoții: Stefan Popoviciu, Vasiliu Nemoian, N. Tătuc și din invătătorii G. Țunea, I. Lința și I. Simu. După ce se vor compune statutele, se

va convocă alta conferință pentru desbaterea și votarea lor. — Reuniunea invătătorilor din *districtul Zărand* a ținut adunarea sa generală în Brad la 21—24 august. sub presiul dlui G. Păreșu, asistând ca comisariu consistorial dl dr. Ioan Crișan. Următorii invătători ținură disertațiuni și perlecțiuni practice: I. German, A. Hodoș, I. Felea; dl dr. Crișan a ținut asemenea o prelecțiune. S'a constituit biuroul astfel, pres. G. Păreșu, v.-pres. I. German, secretari Rimbaș și Vlad, cassar I. Rus, controlor I. Jurca, bibliotecar A. Hodoș, membrii în comitet: Tomescu, Ignaton, Radu și Mihuț.

Societatea pentru fond de teatru român. Comitetul Societății, care are reședința sa în Budapesta, a ținut la 2 octombrie ședință sub presiul dlui Iosif Hosszu. Cu asta ocaziune s'a scrotat și cassa, și s'a constatat, că Societatea are: în papire (obligațiuni de stat, acțiuni și în libele dela „Albina“) 32,563 fl. 50 cr., în bani gata 24 fl. 26 cr., cu totul 32,587 fl. 76 cr.

Esposițiunea cooperativelor în București s'a deschis în duminica trecută. Ânteuu mitropolitul primit, încungiurat de naltul cler, a făcut rugăciunile obișnuite, binecuvântând pe muncitorii români. Apoi dl D. Butculescu, președintele-administrator al cooperativei din București, inițiatorul principal al acestei întreprinderi, a citit un discurs în care a arătat însemnătatea acestei sêrbări. La asta a respuns delegatul guvernului, dl ministru I. Cămpinean. În urmă s'au ascultat marșul cooperativei, executat de 100 de lăutari din București. Și esposițiunea s'a deschis. Aceasta se împarte în 8 secțiuni și anume: Grupa I. Opere de artă: pictură, sculptură, arhitectură, gravură, muzică și compozițiuni. Grupa II. Agricultură și industrie. Grupa III. Mobile și alte obiecte destinate locuinței. Grupa IV. Imbrăcăminte. Grupa V. Producțiunile exploatării minelor și metalurgia. Grupa VI. Instrumente și proceduri ale artelor ușuale. Grupa VII. Alimente preparate. Grupa VIII. Materialul, metoda și instrumentele pentru invătura copiilor.

Societatea de lectură „Andrei Șaguna“ a elevilor institutului teol.-pedagogic din Sibiu ș-a ținut ședința sa de constituire în 18/30 sept. a. c. sub presiul dlui director seminarial I. Hannia. S'au ales: președinte dr. Ioan Crișan prof, vice-președinte Paul Opișca cl. a. III, notar I George Babeș cl. a. III, notar II Ioan Cicoș cl. a. II, controlor Ioan Manta cl. a. III, bibliotecar Ilie Căpușan cl. a. II; redactor al foii „Musa“ Petru Șpan cl. a. III, cassar Petru Roșca cl. a. I, vice-bibliotecar Ilie Tanase ped. a. I. Membrii în comitet: George Ioandrea și Ioan Torpan cl. a. III; Virgil Oniț și Ioan Popovici jun. cl. a. II; Iosif Gomboș și Sergiu Median cl. a. I; Dimitrie Lăpêdat ped. a. III și Alesandru Draia ped. a. II.

Institutul dlui Heliade în București. Joi la orele 2 după amiezii, dice „Binele Public“, s'a făcut inaugurarea noului institut de educațiune deschis de dl I. I. Heliade Rădulescu, fiul nemuritorului cu acest nume, în casele părintesci dela Obor, în locul clasic în care Heliade și-a început opera sa de regenerare. Dl I. I. Heliade, după sfeștania deficiată de P. S. S. Episcopul Ghenadie Argeșul, a ținut un discurs prin care a adus lacrimi în ochii sei, și 'n ochii numeroșilor asistenti, ce veniseră la acea solemnitate. Discursul a fost plin de amintirile marelui seu părinte și deci emoțiunea se esplică.

Societatea de lectură „Julia“ a junimei române universitare din Cluș și-a ținut prima ședință în 11/22 septembrie, în care comitetul s'a constituit pe a. 1883,4 în modul următor: Președinte dl dr. Aurel Isac avocat; vice-președinte Iuliu Grec medicinist an. III; secretariul înternelor Augustin Chețian jurist an. III; se-

cretariul esternelor Georgie Prunaș medicinist an. II; cassar George Moga medicinist an. II; bibliotecar Demetriu Cosmulei filos. an. III; membrii de incredere: Ioan Elecheș med. an. I. Iacob Butnariu jur. an III și Georgie Tripon jur. an. I.

Congres preoțesc în România. Dilele aceste se va întruni la Focșani un congres, la care va lua parte prin delegațiuni clerul mirean, dimpreună cu alți cetățeni particulari. Scopul acestei întruniri este îmbunătățirea sorții clerului, din punct de vedere moral și material; căci clerul din România se află în o stare foarte deplorabilă. Dar congresul acesta nu este bine vădit de cătră capii bisericeii. Mitropolitul primit a dat un cercular prin care se opresc supt amenințare grea preoții, cari aru lua parte. Cu toate aceste congresul se va ține.

Serată literară în București. Vineri seara, în salonul dlui Petre Grădiștean, dl Ciru Econom a citit o legendă intitulată „Petre Karabete”, ér dl Olănescu a recitat „Pe Bosfor”. Serata s'a sfârșit în plină mulțumire a celor ce au luat parte la acesta întrunire. „România Liberă” ȳice, că într'o lună se va pune sub tipar primul numer al „Revistei Contemporane”.

Procesul ucigătorilor lui Mailăth. Pertractarea finală a început luni; Spanka mărturisește totul; Pitely recunoște că a fost de față, dar ȳice că a stat numai în ușe și a intrat numai după ce Mailăth căduse: Berecz negă toate și susține că este nevinovat.

Necrológe. *Iosif Brancovan*, protopresbiter onorar în Idicel, a murit în Idicel la 28 septembrie st. n. — *Adam Sirlincan*, absolvent de filosofie la universitatea din Viena, a încetat din viață la Brașov, în etate de 30 ani.

Ghicitură de șac

de N. Dubleș.

'a	n	c	R	e	r	n	m
i	u;	d	u	i	e	p	m
l	t	i	e	b	d	ă	ă
t	r	u	t	i	r	a	o
i	e	f	u	r	i	m	i
e	i	u!	s	n	-a	r	m
r	p	o	a	n	l	i	u
s	S	i	i	s	t	i	C

Se pôte deslegă după săritura calului.

Terminul de deslegare e 18 octombre. Ca totdeuna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

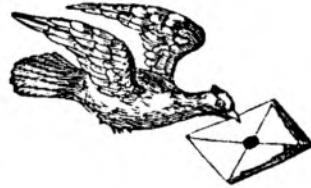
*

Deslegarea ghiciturei archeologice din nr. 33: „Mul-te dle onomastice Marielor!”

Deslegare bună ni-au sosit dela dómnele și domnișórele: Emilia Pop n. Marcuș, Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Vilma Alesandru, Eufemia Duma, Sidonia Major, Valeria Marchiș, Emilia L. Bistritean, Zoe Dimbu, Minodora Micșunescu, Aglaia Popescu, Amalia Crișan, Eufrosina Popovici și dela dnii: Iuliu I. Roșca, Augustin Paul, Ioan Stefan.

Premiul l'a dobândit dl Iuliu I. Roșca în București.

Poșta Redacțiunii.

Dsiórei L. V. M. în D. Nu-mai lipsa spațiului e cauza, că nu s'a început încă.

Vidim. Ve mulțămim, dar nu putem întrebuiță cele trimise.

Rugare. Cei ce dispun de nr. 1 din 1882 și de nr. 23 din an. c. și n'au trebuință de aceste numere, binevoiescă a ni

le trimite.

Dnei A. P. în G. Se va face întocmai precum ați spera'.

Călindarul săptămânei.

ȳiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Duminică	25	7	Maica Eufrosina.	6 8	5 28
Luni	26	8	† Ad. Sf. Ion Ev.	6 9	5 26
Martți	27	9	Mart. Calistrat.	6 10	5 24
Mercuri	28	10	Cuv. Hariton.	6 11	5 22
Joi	29	11	Cuv. Kiriak.	6 12	5 21
Vineri	30	12	Sf. Grigorie.	6 13	5 20
Sâmbetă	1	13	Apost. Anania.	6 14	5 18

Serile de tómnă și de érnă

incepënd în curënd, ne luăm voia a recomandá atentiunii publicului cetitor românesc fóia nóstră, care tinde a produce abonanților sei momente de distracțiune instructivă.

În treiluniul viitor oct.—dec. vom publicá: poesii de M. Eminescu, Petru V. Grigoriu, M. Pompiliu, Carol Scrob, Duiliu Zamfirescu; o piesă: „Stefan Rareș” dramă istorică în 4 acte și 10 tablouri în prosă de repausatul N. V. Scurtescu; „Ora, ora, morilor!” joc românesc de copii, de dl P. Ispirescu; doue studii istorice, unul: „Descălecarea a doua a ȳerii muntenesci” de dl Nicolae Densușan, — și altul: „Mórtea lui Miron Costin” după Cantemir, cu o introducere de dl I. Bian.

Dnii a căror abonamente espiră cu nrl presinte, când se incheie treiluniul jul.—sept. sânt rugați sê binevoiescă a-și rennoi de timpuriu abonamentele, căci a conto nu putem trimite fóia nimenuia. De aceea și cei ce nu ș-au refuit încă prețul de abonament, sê pof-tescă a-și achitá datoriiile.

Cei ce nu mai vor sê fie abonați, sânt rugați a ne innapoiá nrl viitor, ca sê-i ștergem din registrul abonanților.

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.